

7986

14
A. CAUSADIAS

L'oncle ric

Comedia en un acte,
original, i escrita en prosa.

Preu: 2 rals

A. CAUSADIAS

L'oncle ric

Comedia en un acte,
original, i escrita en prosa.

Preu : 2 rals

Els delegats i representants de la «Sociedad de Autores Españoles», son els encarregats del cobro dels drets de representació.

Aquesta obra es propietat de l'autor.

Prohibida la traducció, reimpressió, etc.

Queda fet el dipòsit previngut per la llei.

PERSONATGES

Sra. Laieta	50 anys
Lluisa	19 «
Pepeta.	23 «
Sr. Joan	55 «
Sr. Josep	53 «
Ricardo	23 «
Arciset.	25 «

L'acció passa en Barcelona. Època actual.

Dreta i esquerra la del públic.

ACTE UNIC

La escena representa una sala de casa particular; a la dreta, dugues portes; a la esquerra, una, i al fons (qu'estarà situat bastant a la esquerra) el passadiç, i en primer lloc (també a la esquerra) la porta d'entrada.

En el passadiç, enfront de la entrada, un paraigüer, i en la sala cadires pels costats, un mirall, quadros i altres, objectes per les parets, i al mig una taula-vetllador amb utensilis propis.

ESCENA I

*LAIETA i LLUISA, assentades,
fent labors al voltant de la taula.*

- Laieta.* Sí, filla, sí; la setmana entrant començarem a disposar les coses. D'aquí a cinc mesos us haveu de casar, i es qüestió de comprar lo que convingui, i d'anar destinant lo necessari pel dia aquell. ¿No't sembla?
- Lluisa.* Oh, sí, sí, ja ho crec. I qué opina, mama, vosté, ¿podré ser-hi ditxosa amb en Ricardo?
- Laieta.* Jo dic que sí. Te la primera qualitat, qu'és una ànima generosa; te una bona instrucció i una educació més que exquisida. Amb un home aixís és molt difícil que una degui equivocar-s'hi.
- Lluisa.* També penso aixó. Fa tres anys que ens coneixem i en tot aqueix temps no m'ha donat mai motiu per a que jo hagués de disgustar-m'hi. ¿Veritat que'n tres anys, de no tenir un bon cor, hi hauria pogut passar moments ben dolorosos?

Laieta. No me'n parlis!... De tots modes, la discreció i el tacte en la dona, hi fan molt. Hi hagut home dolent que, en mans d'una excelent esposa, ha deixat d'ésser dolent; no ha sigut bó, però no ha comés dolenteríes... I ben mirat, si un bó, és bó, perquè fa bé, ¿no pot dir-se que sigui igualment bó aquell que, essent dolent i podent fer-nos molt mal, no ens fa maleses?

Lluïsa. Be ho sembla...

Laieta. Per lo que respecte al teu Ricardo, no dupto, filla, que haureu de viure com si fossiu a la Gloria: teniu el nostre costat; tindreu el del vostre oncle, qu'és lo més esplèndit qu'hi hà a la terra, i vossaltres dos esteu en possessió del cor, l'un de l'altre, qu'és la riquesa més gran que podeu disfrutar en vida.

Lluïsa. Ai, sí, mama, sí...

Laieta. I vulga'l sempre; sigues digna d'é'l, de nosaltres i dels teus fillets, quan vingui l'hora, i no temis per lo que diguin. Poguer notar-te és privatiu de la gent sensata, i aixó no t'encaparrí; voler notar-te és facultat de qualsevulga, i aixó... no t'amoïni... I per quan amb ells hagis de compartir-te l'amor inmens de la vostra llar ditxosa, no't descuidis... (*Acostant-se*).

Lluïsa. L'escolto, mama, l'escolto...

Laieta. ...Que, en tot i per tot, ha d'ésser primer éll, després éll i sempre éll, per a que, llavors tú per éll, pugues ésser primer tú, després tú i sempre tú.

Lluïsa. Molt bé.

Laieta. A taula, al primer de servir-lò a n'éll i el millor tall, guardar-li. Si d'aquell tall te'n dona mig, accepta-li, i partint aquell mig pel mig, un tros per a tú i l'altre pels fills; i aixó serà l'amor que corra, l'amor que va de l'un a l'altre.

Lluïsa. Es veritat.

Laieta. Al matí, al donar-li el bon dia, el beses i al ves-

pre, al desitjar-li el bona nit, no olvidis tornar a besar-lo. Aixís mateix, quan el trovis de bon humor i't somrigui, l'acaricies; únicament, quan el vegis qu'està trist... acaróna'l tant com vulguis.

No peguis mai als teus fills que no estiguis ben segura del pas que dones; podries... pegar al pare. En cambi, per a demostrar-los-hi la forta voluntat que'ls hi professis, més que menjar-te'ls a pe-ton, amanyaga vehement al teu marit.

No sentis gelos per éll; la dona que estima no té gelos.

Lluisa. ¿Cóm diu?...

Laieta. I si, en conversació, te parlés d'una altra dona per tres o quatre cops, (senyal evident d'algún afecte), no creguis, emperó, que alló sigui un afecte; pot ésser tan sols un cop d'efecte per a veure l'amor teu fins on arriba... Si't faltés, no'l reconvinguis; diga-li que voldries reconvenir-lo... i abaixa els ulls; més que amb raons, lograràs amb... ¡una llàgrima!...

Lluisa. ¡Ai, sí!

Laieta. Pel dia del seu sant, no li compris cap obgecte; fora fer-li pagar a n'éll i aixó és ridícul. Per altra part, aquests regals, entre muller i marit, ni son l'afirmació del goig de l'ofrendat i del que ofrena, ni exclouen la possibilitat d'enganyar-se mútuament... i qui més pugui. Entre tú i éll el cor farà l'obsequi...

No usis postissos que éll no ho sàpiga, mes procura que no vegi quan te'ls treus i quan te'ls poses. Si t'adornes, tingues la convicció que aquell adornament ha de complaure'l; no pensés qu'ho fàs per agradar al veí de l'altre porta. I si perds alguna dent, reemplasse-la per una de semblant; no tingues la vanitat de dur-les xapades d'or. Jo conec senyores i senyors, en altre temps molt respectables i seriosos que, des

de que porten d'aqueixes dents, no fan més que riure tot el dia; i aixó... fa riure.

Lluisa. Es ben cert, mama.

Laieta. I de visites, rés; ni'n fassis, ni que te'n fassin. Si'n fas, tindràs que atropellar a algú per a rendir un compliment a la senyora de la casa. Si te'n fan, hauràs de presidir elogis que no mereïxes, i sentiràs no més que escarnis i calumnies; i al anar-se'n, i al arribar al carrer, no serà obstacle per a que tú no sigues ja, igualment, un'altra víctima de les seves maledicencies... (*Aixecant-se*). I entenent, oh filla meva, que'n aqueix món no deus trovar altre sinceritat ni un'altra ditxa, (després de la nostra), que aquelles que t'ofereixin el teu marit i els teus filllets a la vegada, digues; un home i un Deu, un fill i una filla; la filla pel pare i el fill per a tú.. I el Cel us serà en la terra i tots viureu com els àngels...

Lluisa. Molt bé, mama, molt bé.

Laieta. Aixó son concells d'estar per casa, ¿sabs filla?; son com els remeiets de casa, com aquelles untures que si no fan bé no fan mal, però... quan menys hi hà la moral d'una mare que s'estima i que t'estima.

Lluisa. ¡Oh, sí, mama, sí. Mes... he reparat que vosté no'm parla de vostés... no'm diu rés del papa!...

Laieta. Jo't preparo pel teu espós, t'arreglo pels teus fills, vetllo pel teu pervindre... Nosaltres, amb les sobres, amb les deixes, amb els residuos del teu cor...

Lluisa. ¡Oh, mama!...

Laieta. ¡Si a nosaltres amb poca cosa ens acontentes!... (*Acariciant-la*).

Lluisa. ¡Oh, mama, qué bona qu'és!... (*Desapareixen segona porta dreta*).

ESCENA II

JOAN, surt, butxaquejant, de la primera dreta.

Joan. Vetaquí qu'ara me succeeix una cosa semblant a la d'aquell que no sabia si... *cau la pedra quan passa l'home... o passa l'home quan cau la pedra*;... que no sé... si perdo els obgectes o si perdo la memoria. (*Palpant-se les butxaques*).

Jo dec tenir un mocador... ¡i no me'l veig!... qu'és igual que si l'hagués perdut... Estic segur que l'hi tocat, però... no'm recordo on hagi pogut posar-me'l... i aixó equival també a perdre la memoria!... Per aixó, que no sé... no entenc, si és que se m'extravía una cosa o si se me'n extravía un'altra... o si totes dugues a la vegada... (*Hi torna*). Perque... no hi hà dupte, el mocador existeix... ¡vaja si existeix!... però no surt... I ara és fumut que, per a fer-me amb el tal, me tingui primer que fer-me amb la memoria, quan jo, precisament, lo que necessito és *alló* i no és *aixó*. Mes, com que sense *aixó* no dispo del d'*alló*, ara resulta que si vull mocar-me, no puc mocar-me, nó per falta de mocador, sino per falta de memoria...

I a quí ho esplico jo, que si vaig amb el nàs carregat... de bona fé és per mor de la memoria!... ¡a quí ho diré jo, per carregat de bona fé que sigui, que no se'm posi a riure!... ¡quí és que no's pensarà que's per culpa del mocador!... I no obstant, ¡en ting! ¡sé que'n ting! ¡perqué sé que'n ting!... (*Trovant-se'l a la butxaca dels mistos*). ¡Mira-te'll!... ¡ja'l ting!... ¡Ai, gracies a Deu!... ¡i quin pés m'he tret de sobre!...

Però, ¡qu'és raro aixó! ¡trovar-me'l a la butxaca

dels mistos!... (*Tocant-se-la*). ¿I ara, els mistos, on seràn? ¡Bó!... ¡un altre embolic!... (*Registrant la que debía haver el mocador, superior esquerra, exterior de l'americana*). ¡Calla, calla, que'm cremo, sí, sí... me cremo!... (*Traient-la*). ¡Ail ja està, ja t'he pescat...

¡Macatxus el món dolent! però, ¿cóm dimoni pot haver estat? ¿cóm és possible que jo hagi deixat la capsa en un punt que no era el seu punt, i el mocador en el indret de la capsa, que no era el seu indret?...

Veiam si el dia menys pensat, en lloc de posar-me els quartos aquí, a l'armilla, els... coloco a l'armilla del primer que trovo... ¡i encare me fa agafar, creient-se que li vull... pendre els quartos!... Veiam si a la millor nit, me passa com aquell del quiento, que va posar el cigarro al llit i èll se va tirar... al carrer!...

¡Aí, santa distracció... santa memoria gloriosa! (*Dirigint-se a segona porta dreta*). ¡Pepetal... ¡Pepetal...

ESCENA III

MATEIX i PEPETA

Pepeta. ¿Qué mana, senyor?

Joan. ¿Cóm està el dinar?

Pepeta. Va endevant.

Joan. Endevant. ¿Ja sabs que avui és el dia d'establir les relacions entre el meu germà, el *americano*, i el nuvi de la meva filla?

Pepeta. Sí, senyor, sí; ja ho sé.

Joan. I... ¿ja has pensat en tot? ¡Que no falti res a taula!

Pepeta. No passi ànsia, tot anirà bé.

Joan. Perqué, ¡mira que'l meu germà!... ¿I qué me'n dius, qué me'n dius?, ¿que't sembla?, ¿quin con-

cepte te va mereixer, quan el vas veure avants d'aïr?

Pepeta. Ah, molt bé, molt bé... però, la veritat, no hauria dit mai que fos un *melicano*.

Joan. Ai, ai, ¿per qué?

Pepeta. Perqué jo'm pensava que'ls *melicanos* eren uns senyors alts i grossos, que anaven carregats de brillants, i que parlaven aixís, tot melindrosos...

Joan. Tot... llepissosos...

Pepeta. Vaja... sí; i que's dedicaven a la *cria de negritos*, i de lloros i de cotorres i que, sobretot, tenien molta, molta terra a l'Habana.

Joan. Bé... sí... ja veuràs; com a terra, ja'n tenen; és de lo que posseeixen més, porque com que aqueixa gent fan com els ànecs, que allà on se tira l'un, mec, mec, mec... s'hi tiren tots, aixó fa que empleant-hi els primers el seu capital en la compra d'aquelles terras, els demés, que han vingut després, hi han abocat també tota la seva fortuna; d'aquí vé, que'l que, generalment, té terra a la Habana, no té rés més que terra a l'Habana; i si no tingués aixó,... no tindria rés.

Pepeta. Pero, ¿i no son alts i grossos?

Joan. Si tots fossin alts, hi haurían molts daltabaixos per qüestió dels baixos. Aqueix estament s'alimenta d'altres estaments, i aixó permet que puguin figurar-hi menestrals de totes mides; s'alimenta, així mateix, d'altres classes més humils; menys *nutrides*, i tots plegats ni s'alimenten... ni s'engreixen.

Pepeta. ¡Reina Santíssima!

Joan. I aixó fa que no son grossos, son flacs. I ho son porque ells no viuen pel menjar, viuen pel diner i no estàn per fer beguda. Els familiars igual, puguen acanyats i honran al quefe. Roseguen el pà sec a la joventut per a cruspir-lo tou a la ve-

llesa, però s'hi acostumen tant, que després el troven tou... i ja no se'n recorden.

Pepeta. Però, ¡que'm diu!... ¿I els brillants, i els *negritos*, i els lloros?...

Joan. Rés, filla, rés; avui qualsevol cosa és un brillant i de qualsevol cosa ne diuen un lloro.

Pepeta. Així, doncs... el senyor Josep...

Joan. El meu germà és diferent, fins parla diferent; en-raona com nosaltres. Ell és el prototipo dels *americanos*, noble, altruista, generós, i un especie de pare pedaç de més de quatre d'aquells pobres negres, que encare se recorden d'alguns del grupu del *rosegó* i d'alguns del Gremi dels *habanistas*, ¿m'entens?

Pepeta. ¡Caram, caram!...

Joan. Sí, Pepeta, sí... Però, escoltam, escoltam, ¿cóm has dit qu'estava el dinar?

Pepeta. Ah, molt bé... que tot va endevant.

Joan. Endevant. Així, doncs, seré al despatx, i si algú me demana...

Pepeta. Sí, senyor; molt bé. (*Petita pausa. Joan se'n va pel fons; al arribar-hi, s'atura i somriu.*)

Joan. Pepeta...

Pepeta. ¿Qué mana, senyor?

Joan. ¿No te'n convindria pas cap de lloro?

Pepeta. ¡Ai... uix!... son uns animals massa dolents i massa escandalosos.

Joan. ¡Oh, n'hi han de tots! N'hi han de mansos que, encare que'ls hi passis la mà per l'esquena, no't faràn rés, nó!

Pepeta. Nó, senyor, nó... moltes *gracies*.

Joan. I... ¿de cotorreta?...

Pepeta. ¡Ai, pobre de mí!... ¡No més me faltaria aixó!... ¡Tot el dia ens barallariem!...

Joan. ¡Veus, també tens raó!... ¡Ja, ja, ja!...

ESCENA IV

PEPETA

Pepeta. ¡Quina desilusió he rebut!... ¡Jo que'm creia que els *melicanos* eran tots senyors de cases bones!... que no més ho eran aquells que son molt sabis, gent de carrera... Però, si per lo que's veu... ¡Ai!... no sé... me sembla impossible! (*Truquen*)
Ja và... ja và...

ESCENA V

MATEIXA i *ARCISSET* amb un cabàs de carbó al cap.

Pepeta. Ola, Arciset, ¿ets tú?

Arciset. Bon dia, Diana. (*Entrant i deixant el cabàs a terra; la gorra a sobre*).

Pepeta. Tú, que no m'embrutis les rajoles.

Arciset. Bon dia, i Deu te guardi de mal, de fer-ne, i de pensar... que aixó embruti les rajoles.

Pepeta. ¡Sempre tan *pinturero*! ¿I qué hi dúus aquí? ¿l'encàrrec?

Arciset. Porto el *hada de los bosques*... *viveros* de diamants i brillantina.

Pepeta. I alguna pedra, barrejada...

Arciset. No diré que nó, però *viniendo de manos tan hermosas, las piedras han de ser... piedras preciosas*.

Pepeta. Molt bé, noi, molt bé; i... escolta: ¿on vas anar el diumenge passat, avants d'aïr, a la tarde?

Arciset. Al rotllo... als Docks... a la Bohemia.

Pepeta. I... ¿qué hi vas fer, si pot saber-se?

Arciset. Revistar a les húngares.

Pepeta. I ¿en quàntes vas ballar?

- Arciset.* (¡Aixó és tot un interrogatori!...) Amb tres.
- Pepeta.* Que son...
- Arciset.* La *Siete maneyos*, la *Xuclitos*... i la *Morena*.
- Pepeta.* ¡Còm!...
- Arciset.* ¡*Morena, morena!*.. ¡Alló sí qu'és una eugua fina de marxa!
- Pepeta.* ¿Qui't va donar permís per a ballar amb aqueixa fastigosa?...
- Arciset.* Ting... *pase*.
- Pepeta,* Però ¿qué no sabs que no m'agrada que t'hi fassis?...
- Arciset.* I a tú, *petxuli*, ¿no't ting jo dit que no vui que't *debilitis* amb el *Nen de Sans*... ¿que'ls *débils* me'ls guardis? ¿Es qué ignores que tant aqueix, com el *Pamet de cara*, com el *Drapairet* i el *Manyanet* no son per a mí més que quatre cabassets de *terregadillo*?...
- Pepeta.* Bé, ¿i de qué vé tot aqueix odi?, ¿qu'es aqueixa aborrició?...
- Arciset.* Mira. El *Nen* és un... noi tendre; bufa molt, i al seu costat un s'hi encostipa. Després que la Gran vía és estreta per éll... Ara tenen que aixamplarli, i un home aixís és una càrrega per a la ciutat.
- Pepeta.* Molt bé: ¿i del *Pamet*, qué?..
- Arciset.* ¡Psé!.. si m'embrutes t'enmascaro.
- Pepeta.* No'm toquis...
- Arciset.* Entent-me. El *Pamet* és molt... maco, aixó sí, ¡molt!... però ¡ho explica massa a la gent que li diuen el *Pamet de cara*!
- Pepeta.* Però no negarás qu'és guapo...
- Arciset.* Bé'n te'l crèdit... però tú no sabs lo qu'és viure del crèdit.
- Pepeta.* Però el seu carrer és sempre una romeria!...
- Arciset.* Oh, sí; i si ha de entrar per un cantó i sortir per l'altre... i tenir-hi urbanos pel manteniment del *órden*... ¡Vetaquí un altre, que també és un altre gasto pel Municipil

Pepeta. ¡Com t'hi abones!... I en el *Manyanet*. ¿qué hi veus? ¿qué hi trobes en el *Manyanet*?... veiam...

Arciset. Aqueix és el més *peliculero*... però te un vici; va sempre amb el *rossinyol* a la butxaca, i'n fa massa ostenció.

Pepeta. I ¿qué?..

Arciset. Que s'alaba molt de que juga amb els panys de quansevol manera, i aixó és un *baldón* pels de la classe.

Pepeta. Deixa'l que s'alabi...

Arciset. No és aixó, *Robina*, no és aixó. Es que si éll té un joc de *rossinyols*, jo ting una clau inglesa que's porta l'oli i tot lo que tú vulguis; que's plega, i tota d'una pessa.. ¿m'entens?... I si éll obra les portes sense *fracturació*, jo, així mateix, t'agafo un pany, i'l descargolo, i te'l cargolo amb una pastositat tan... pastosa, que t'hi quedes amb un pam de boca oberta.... I aixó no vol més que manetes, rés més que manetes... ¿sabs?..

Pepeta. Ell s'alaba... però tú...

Arciset, Jo'm jutjo... I amb respecte al *Drapairet*...

Pepeta. ¡Ai, Reina Santíssima!

Arciset. Sápigues que aqueix és un carregat d'espalles i un carregat... de bitxos.. ¡*La Higiene* sempre hi té que veure amb éll!

Pepeta. ¡Pobre xicot!..

Arciset. I diga-li que quan surti amb la *victoria* que's tregui l'*estandart* que dúu al darrera, o que l'arri-hi fins a *media asta*, perque alló és una vergonya per la Cámara, i voler posar-se en pugna amb els del Centre.

I que quan trompeteji que no ho fassi amb aquell embut de llauna, que sembla que begui a morro; que's compri un cornetí i que refli, i quan estigui de *passa-calle* que'ns toqui algún *couplet* d'aquests de més de moda.

Pepeta. ¡Que més!...

- Arciset.* I que aquell caballet que té tan *xulo*, del colorret... d'una mitja presa de xacolata, i que sembla un melindro sucadet de xacolata, que se'l vengui, però que no'l vengui per carn, sino per ossos... que aixó fora enganyar al públic.
- Pepeta.* ¡I que més!...
- Arciset.* I a tú, que tot aixó ja s'ha acabat.
- Pepeta.* Doncs mira, si no vols que balli més amb ells, és menester que tú no't comprometis més que amb mí. I... escolta, ¿aon vas anar el diumenge... amb la *Morena*?...
- Arciset.* ¿Quan?...
- Pepeta.* A la mitja hora...
- Arciset.* ¡Ah!.. jo vaig anar a câ la tia... i ella a donar una remenada a les mongetes.
- Pepeta.* Nõ es cert aixó. ¿Aon váreu anar? vui saber-ho...
- Arciset.* ¡Ui... que mires prim!.. ¡que mires prim!... (*El prim, sostingut.*)
- Pepeta.* Déixa't de prims i de groixuts; vull que ho confessis.
- Arciset.* Ja t'ho dic, *Africana*, ja t'ho dic: ella a remanar les mongetes, i jo...
- Pepeta.* Doncs bé, sàpigues qu'ho sé, i ja no vull ser més plat de *segunda mesa*.
- Arciset.* No... *Locura de amor*... no...
- Pepeta.* Nó, nó estig per romansos; aixís, és que o ella o jo... ¡trial!
- Arciset.* Ja està... triada.
- Pepeta.* ¿Quína?..
- Arciset.* Tú.
- Pepeta.* ¿De debó?, ¿m'ho jures?... ¡mira que si m'enganyes!.. ¡Júram'ho!
- Arciset.* T'ho... prometo, per lo més sagrat.
- Pepeta.* ¡Jo!... ¡sols jo!... (*Contenta.*)
- Arciset.* Tú, *Favorita*, no més que tu... Anúnciem a la senyora, i díga-li que hi ha aquí la *Flor del Rayo*.

Pepeta. Senyora... (Des de la segona porta dreta. Desapareix pel mateix lloc).

ESCENA VI

ARCISSET, que's col-loca el cabàs sota el bràs esquerra i la gorra a la mà dreta. *Sra. LAIETA* i *LLUISA* de la porta indicada.

Arciset. Deu les guard, senyores.

Laieta. ¿Qué porta, l'Arciset, el carbó?

Arciset. Sí, senyora... estrelletes.

Laieta. ¡Caratsus! ¿I ja és de bolado, tal com jo el desitjo?

Arciset. Bolados de cà l'Abella i teies del *Forn de Sant Jaume*.

Laieta. ¿I el pés, cóm ha anat? ¿Ja l'has fet ben fi?

Arciset. Finíssim.

Laieta. Es que si'm quites...

Arciset. Ni quito... ni pongo *Rey*.

Laieta. I la classe, ¿ja és bona classe?... Mira que de tú hi han moltes queixes!

Arciset. Aquest, és el *León de la selva*, el *Doradillo*; és aquell que'l fàn no més que'n festes senyalades, el que tenim per a les *manxanas* de l'*Ensanche* unicament; és el que reservem tan sols per a les parteres... es dir, és el *carbón fluido*... el *grá d'or*, el *Flores del Campo*...

Laieta. ¡Caram, quina llàstima de minyó que no hagi seguit una carrera!... T'espliques com una calandria.

Lluisa. ¡Oh, sí!...

Arciset. Senyora Laieta, no soc jo que parlo, és la mercaderia.

Laieta. Doncs, vaja, entra-la allí dins, que ja hi trobaràs la Pepeta.

Arciset. Molt bé, molt bé diu... (Se'n va per la segona porta de la dreta.)

ESCENA VII

Sra. LAIETA i LLUISA

Lluisa. ¿Oï, mama, que aquest jove té un llenguatge ben pintoresc?

Laieta. Oh, és un murriet. Amb les camàndules de les *estrelletes*, dels *boladets* i els *Doradillos* i els *Coronadillos*, ens clava cada mort que... ¡ja, ja!

Lluisa.. Es que ben mirat, no ho sembla un carboner; més aviat té'l tipu d'un dependent de *colmado*... de alguna camiseria....

Laieta. Sí... si no fos que'l negre el delata... (Desapareixen pel fons.)

ESCENA VIII

PEPETA i ARCISSET, sortint d'aon habían entrat.

Pepeta. Quedem aixís, eh? ¡Que seré la única!

Arciset. Una i única.

Pepeta. ¡I sempre ballaràs amb mí! ¡sempre!...

Arciset. ...¡Tota la vida!

Pepeta. ¡Ara sí qu'ets el més guapo!

Arciset. Tú ets el néctar de los néctares, la flor del vello del cabell d'àngel; ets el *cine* del Lohengrin, el fénix de la llama del incendio, el *Corona 2. B.* que serveix per a carejar la mercancia; ets, en fi, el terrosset de carbó de sucre, que els Reis porten per a la quitxalleta, i que a tú t'han portat per a mí, pel meu *regalo*.

Pepeta. ¡Quina cosa més polida!

Arciset. Perque tens un nasset, prenda; tens un nasset tan i tan *tango*, que, qualsevol dia en el ball, te l'arrenco d'aquí aon te'l veig i me'n poso, com una flor, a n'el trau mateix de l'americana, per l'assombro de tot aquell imperi de la *legia*.

Pepeta. ¡Quina confitura!...

Arciset. ¡Quins... mocs més dolsos!

Pepeta. ¡Aí... uix... ves... no diguis cotxinades!

Arciset. (*De la porta d'entrada*). Adeu, *criadero* de pe-
tons... *ósculo intensivo*... (*Les ss fortes*).

Pepeta. ¡Adeu, simpàtic!

ESCENA IX

PEPETA

Pepeta. ¡Ail... no sé... aquest xicot 'm fà tornar boija...
Hi ting com un deliri... Sembla que m'hagi do-
nat una mala beguda... ¡Si és tan rexinxolat!...
Veiam, deixa-me'l mirar quan surt de l'escala.
(*Per la porta esquerra*).

ESCENA X

Sra, LAIETA i LLUISA, del fons

Lluisa. ¡Qu'és extrany, mama, que triguin tant en venir;
ni l'oncle ni en Ricardo...

Laieta. Deuen tenir feina; ton oncle, en la instalció
del despatx, i en Ricardo en la seva oficina... Des-
prés de tot, no passa el temps, tot just és la una.

Lluisa. Veritat, si.

Laieta. I jaon deu ésser la Pepeta? (*Cridant-la en la se-
gona porta dreta*). Pepeta...

Lluísia. Tal volta és al balcó.

Laieta. (*Porta esquerra*). Pepeta... Pepeta...

ESCENA XI

MATEIXOS i PEPETA

- Pepeta.* ¿Qué mana, senyora?
Laieta. ¿Ja és fora el carboner?
Pepeta. Sí, senyora.
Laieta. Doncs, anem-se'n nosaltres a la cuina, perquè el dinar no quedi endarrera.
Pepeta. Molt bé diu.
Laieta. (De la segona porta dreta). Lluisa...
Lluisa. ¿Qué se li ofereix, mama?
Laieta. Quan n'arribi algú dels dos, ja m'avisaràs, eh?
Lluisa. Estigui tranquil·la.

ESCENA XII

LLUISA i aviat RICARDO

- Lluisa.* ¡Qué tardes, Ricardo, qué tardes! ¡Poc sabs lo que jo t'anyorol... ¡Benhaurat lo dia que puga tenir-te i contemplar-te... tot el dia! ¡Aimar-te... tot el dia!... (Truquen). ¡Ai! ¿serà éll? (Anant a obrir). ¡Oh, sí! Ricardo, ditxosos-els ulls... (Li pren el barret i el deixa al paraiguer).
Ricardo. Mercés, Lluisa. ¿Hi hà molt que m'esperabes? (Li besa la mà).
Lluisa. ¡Jo... sempre t'esperol
Ricardo. Ets una santa, i si no ho fossis... ni fora menester qu'ho fossis; també... ho series! (Sempre amb gallardia).
Lluisa. ¡Sempre exquisit!
Ricardo. Cada partícula del meu cor, és tot un cor, i junts un cor inmens, que d'amor inmens per tú

batega, ¡que'n a tú tot éll t'estimal

Lluisa. Doncs, ¿i si jo no existís, Ricardo?...

Ricardo. Deuria pregar a Deu perque existissís.

Lluisa. ¿I si no volgués?...

Ricardo. Ho voldria; i per volguer-ho 'm crearia una dona... pura... divina.... ¡com un àngell; un àngel... pur i diví... ¡com tú!

Lluisa. ¡Quanta dolcesal

Ricardo. ¡Oh, síl (*Besant-li la mà*). ¡Quanta dolcesal (*Hi torna*).

Lluisa. ¡Ja, ja, ja! (*de joia*). Vaig a avisar la mama, que m'ha dit que la cridés quan tú vinguessis. (*Des de la segona porta dreta*). Mama...

Ricardo. Perfectament, Lluisa.

ESCENA XIII

MATEIXOS, Sra. LAIETA i aviat D. JOAN, pel fons.

Laieta. ¿Qué vols?... ¿Ai, ets tú, Ricardo?

Ricardo. ¿Cóm segueix, senyora Laieta?

Laieta. Molt bé, ¿i tú, fill?...

Ricardo. També bé, mercés.

Laieta. I el teu oncle, ¿no ha vingut?...

Lluisa. No, senyora.

Laieta. El teu papa, ¿aon és?

Lluisa. Miri-se'l; aquí vé.

Joan. ¿Qué no han arribat encare?... (*Entrant*).

Lluisa. Hi hà en Ricardo.

Ricardo. Senyor Joan... (*Saludant-lo*).

Joan. Ola, noi, ¿qué tal?... (*Obrint-li els brassos*).

Ricardo. Ja ho pot veure. ¿Vosté, bé?

Joan. ¡Bé... anant fentl... ¿I en Josep?...

Laieta. Ja triga prou, ja (*Truquen*).

Lluisa. ¡Ai! truquen... Segur qu'és éll. (*Obra*).

ESCENA XIV

MATEIXOS i Sr. Josep, que's treu el barret i el col·loca a n'el paraiguèr.

- Josep.* Señores, se saluda.
- Lluisa.* ¿Qué tal, cóm ho passa, oncle?
- Joan.* Adelantè.
- Josep.* (A Lluisa) Bé, ¿i tú?... (A Joan) Que hi hà ná...
- Laieta.* ¿Qué dius de bó, Josep? ¿cóm te trobes?
- Josep.* Bé, noia, bé... Molt atrafegat... molta feina...
- Laieta.* Es clar, es comprén.
- Josep.* ¿I el jove?... (Serios. Referint-se a n'en Ricardo. Aquest s'ha separat un xic a la dreta i ha saludat amb una inclinació de cap).
- Joan.* Ricardo...
- Ricardo.* Senyor Joan...
- Joan.* (Ceremonios). Ting el gust de presentar-te el meu germà Josep, el teu futur oncle.
- Ricardo.* Molt senyor meu.
- Josep.* Mil mercés. (Li allarga la mà i la sostén).
- Joan.* (A Josep). I a tú 't dono a coneixer, amb tota satisfacció, el jove Ricardo Borrell, promés de la nostra noia.
- Ricardo.* Servidor de vosté.
- Josep.* Molt bé, molt bé. (Posant-li l'altra mà damunt de la que ja li tenia, i apretant-li amb efussió. En tot aixó, mirant-lo fit a fit amb vivesa i amb noblesa). Conque tú... Excúsa'm que't tracti de tú, perque apreciand lo que jo aprecio, pots creure aixís, que pug igualment apreciar-te; i per aixó ser, no sabria parlar-te d'altre modo. D'altre part, volguent lo que jo vull, (per aqueixa afinitat de sentiments), enteng qu'haig de considerar-te com si ja fossis de la familia.

- Ricardo.* Accepto agraït la seva complacent excusa.
- Josep.* *Bien, hombre, bien.* Conque, tú, Ricardo, ets el promés de la Lluïsa?...
- Ricardo.* Mentres no's disposi lo contrari.
- Josep.* I... ¿hi hà molt temps que enraoneu?
- Joan.* ¡Siii!... de petits. (*Somriu en, menys Josep*).
- Josep.* No és aixó lo que pregunto. ¿Hi hà gaire que manteniu les vostres relacions?
- Ricardo.* Uns tres anys.
- Lluïsa.* Oh, sí, ja els fà ben bé, ja!
- Josep.* Deu n'hi dó; tres anys ¡ja no son dos dies!
- Joan.* Nó; tres anys... son més de dos dies.
- Josep.* (*Amb vivesa*). Laieta, ¿vols fer-me l'obsequi de dir-li que calli?...
- Laieta.* ¡Que'n gasteu d'humor tots dos!... Seiém, seiém. (*Van a buscar cadires. Joan per a donar-la a Josep, Laieta per a Joan i Lluïsa per a Ricardo*).
- Joan.* Aquest, cada vegada que vé d'América, sempre vol tenir raó.
- Josep.* Com que sí... com que sí...
- Joan.* Doncs, té... ja te la dono. (*Li ofereix la cadira*).
- Josep.* Aixó no és cap raó.
- Joan.* Però... ¿no és una cadira?
- Josep.* (*Somrient*). Tens raó, noi, tens raó, però... jo no te la dono, jo me la quedo.
- Joan.* Per aixó te la dono.
- Lluïsa.* Assénta't, Ricardo.
- Ricardo.* ¡Oh, Lluïsa!... (*Prenent-li la cadira*).
- Josep.* Ricardo, sense compliments...
- Ricardo.* Senyor Josep, permétim...
- Laieta.* Deixeu-us de ceremonies, que aquí tots som de casa. (*A Ricardo*). Séu, séu... (*Ho fan en semi-círcol, esperant Ricardo ésser l'últim. Aquest a la dreta i Josep a l'esquerra, i front a front. En segón terme, Lluïsa a la dreta i Joan a l'esquerra; Laieta al mig*).
- Josep.* ¡Ah, ah, ah! Aixó és aixó.

- Joan. Aixó... mateix.
- Josep. Conque tú ets el gran Ricardo!...
- Ricardo. No sé...
- Josep. Sí, *hombre*, sí... I diga'm, diga'm, la teva família ¿qué tal?, ¿qué fan els teus pares?
- Lluisa. Oh... oncle, de mare no'n té... (*Des d'aquest instant Ricardo sofreix un cambi. Josep sorprés*).
- Josep. ¡Cóm s'entent!... ¿I el teu pare?...
- Ricardo. Deu haver-hi uns set anys que va marxar de casa.
- Josep. ¿I aon?
- Ricardo. No sé... ficso no ho sé.
- Josep. (*A Joan i a Laieta*). No me'n havíau mai dit rés vosaltres d'aixó.
- Joan. Home, veuràs... son d'aquelles coses...
- Laieta. Sí, que si no venen... a tom parlar-ne...
- Josep. ¡Ja!... (*A Ricardo*). ¿I tú no has donat passos per a descobrir el seu parader?
- Ricardo. Vareig comprendre que podria importunar-lo, i... ¡no ho he fet!
- Josep. ¡Aixís, pot ser, va fugir-te!...
- Ricardo. Diuen que està... en companyia; i si està millor amb aquella companyia!...
- Josep. I tú, ¿no l'has condemnat mai? (*Amb calor*).
- Ricardo. ¡Ho he probat... però m'han faltat forces!
- Josep. (*Apart*). ¡Oh, dolça misericordia! (*Transició*). ¡Ja entenc, Ricardo, ja entenc!... ¿I la teva mare?
- Laieta. ¡Es mortal!
- Lluisa. Sí, oncle, ¡és morta!
- Josep. ¡Del disgust!...
- Ricardo. ¡Nó senyor; la vareig perdre quan jo comptava sis anys escassos!
- Josep. ¡Que'm dius!...
- Lluisa. Sí, oncle.
- Josep. ¡I t'estimaba forsa... es clar, com totes les mares!
- Ricardo. (*Amb dignitat*) ¡Oh, nó... com poques mares!... (*Trancisió*) ¡L'hi plorada molt... molt... com

un fill quan plora!.. Però avui... ¡que ja no pucl... ¡ja no'm queda ni una... llàgrima!

Josep. ¡Ja comprenc!

Ricardo. ¡Ella, per mí, tenia que viure... solsament per mí!.. Una mare com ella no debia morir-se... no podia morir-se... ¡I si habia de morir-se'n... no tenia qu'estimar-me!

Josep. (*Com per calmar-lo*). ¡Sí, Ricardo; va fer-te una picardia!..

Ricardo. (*Excitat*). ¡Que si me la va fer!... ¡Oh, molt grossa!.. ¡tan grossa.. que, mai més.. ¡¡mai més.. (*Amb veu apagada, pausat, mirant al Cel i caient-li unes llàgrimes*) l'hi poguda... veure!! (*Tots s'aixecan*).

Lluisa. ¡Ricardo... (*Aconsolant-lo plorosa*).

Josep. Ricardo, per favor, no't desconsolis..

Laieta. Càlma't, fill.. càlma't...

Joan. Nó, home, nó... no't posis aixís...

Ricardo. ¡Sempre penso que son les últimes i... mai son les últimes! (*Com apart*).

Lluisa. Ricardo, per pietat!...

Josep. Tranquilísa't, créu-me... tranquilísa't... (*Van as-sentant-se poc a poc*).

Laieta. Vaja, vaja... sosséga't...

Lluisa. Ricardo... Ricardo...

Joan. Sí... rés... (*Lluisa seguirá distraient an en Ricardo, i Josep procura animar aqueixa escena*).

Josep. Sí... es clar... rés... I vosaltres, qué? ¿qué feu per aquí? ¿cóm pinta això?

Joan. Psé... anant tirant... ¿I tú? ¿cóm te trobes?

Josep. No gaire bé.

Joan. Malament. Fes-te donar una mirada.

Josep. ¿Per qué?

Joan. Home, si no estàs bé, senyal qu'estàs malalt.

Josep. No senyor... El no estar bé, no es igual qu'estar malalt; és, senzillament, deixar d'estar bé: i per

aixó ser, no crec del càs que m'hagi de pulsar un metge.

Joan. No sé com t'ho mires...

Josep. ¡Caratsus!, ben clar. (*S'aixeca i anirà fent lo que indiqui*). Té, jo'm poso dret... és com si'm trobés bé: jo'm poso assentat... és com si no'm trobés bé. ¿Vols dir-me si dec trovar-me més bé d'una manera que d'altra manera?

Laieta. No us entendréu pas...

Joan. Jo no sé com tú pots estar millor, però a mí'm sembla que assentat estig molt més bé que no pas dret.

Josep. Això no és cap contesta.

Laieta. Si jo ja ho dic que no us avindrèu... ¡Si mai havéu arribat a entendre-us!

Josep. No senyora; això, no és això... (*A Joan*). Sápiques que tan bó'm veuré d'un modo com d'un altre, perquè la diferencia de dret a assegut no consisteix més que'n deixar de seure per aixecar-me i deixar-me d'estar dret per volguer seure.

Joan. ¡No'm convences, noi, no'm convences!

Josep. ¿Veus aquesta mà? (*Arrebossant-se la mànega. Aquí, Lluïsa i Ricardo, junts amb Laieta, ja celebren els incidents d'aqueix diàlec*).

Joan. ¡Ah caratsus... ja tenim al Mágico!

Josep. ¿Veus aqueixa mà?

Joan. Sí... Ara no la veus.

Josep. Escolta i calla. Aqueixa mà... ¡ficsa't!... ara l'obro... ara la tanco... ¿Tú sabs perquè l'obro i perquè la tanco?

Joan. Una porta s'obra i's tanca; una mà's clou i's desclou.

Josep. Això no és cap contesta.

Joan. Doncs, qu'és? ¿un cop d'orelles?

Josep. Nó senyor.

Joan. Sí senyor... ¡qué dici!...

Josep. (*Amb calma*). Mira, mira... La cloc...

Joan. ¡Ah... veus?...

Josep. Per l'acció o per efecte del nervi, digueu-me, positiu, quan la vui cloure, i la descloc per l'acció o per efecte del nervi... negatiu, que la descloc. ¿I als nervis que els anima?... la voluntat. ¿La voluntat és una o varies?... una i única, una sola.

Joan. ¡Aixís m'agrada!

Josep. Doncs, si la voluntat és una (per més que les funcions no ho siguin), ¿pots concretar-me si quan cloc la mà (qu'és quan estic bé), haig de notar-me molt més bé que quan la descloc (qu'és quan no estic bé), marxant la voluntat com un rellotge Omega... qu'avui és una de les millors marques de rellotges?

Joan. No sé..., no sé... no m'atribolis.

Josep. (Ràpit). Té, aquí tens el meu coll; em considero bé, l'allargo; no'm considero bé, l'encongeixo. ¿Disfrutaré de menys salut al contraure'l, que al allargar-lo?

Joan. Aquí sembla que no...

Josep. Doncs, i si aqueix principi l'apliquem a tots aquells objectes susceptibles d'estirar-se i d'arronçar-se, ¿vols fer el favor de dir-me si aquells que vegis curts seràn més llargs perquè els estiris... si aquells que vegis llargs seràn més curts perquè els arronsis? ¿Estaràn més bé llargs? ¿estaran més bé curts?

Joan. Ni llargs ni curts. Uns... pantalons, per estar bé, han d'èsser a la mida.

Josep. Ja veuràs, més clar. Tú't sents bó, jo t'obro en canal; tú no't sents bó, jo t'obro en canal... ¿Opines que ting que sorprendre't millor en un lloc que'n l'altre?

Joan. Me poses entre espasa i paret.

Josep. Doncs, no senyor. Jo t'inspeccionaré, jo t'examinaré tot el teu cós, tot l'organisme, i compto

amb la seguretat més completa de que tan divinament bé't descobriré en un càs com en l'altre càs.

Joan. Mira Josep; tú podràs descobrir-me tan bé com vulguis, però jo no dupto qu'haig de trobar-me tan malament com sàpiga.

Josep. Però, ¿aon te sentiràs més malament? (*Victoriós*).

Joan. Tant en un punt com en l'altre punt: i crec que ha de venir d'un punt que no me'n vagi al cementiri.

Josep. (*Amb retinti*). Perfectament. Si en l'un i en l'altre punt te sents mal per un igual, i aquí, el mal és igual a bé, havem d'admetre que hauràs de veure't tan bé, quan te vegis bé, que quan no't vegis bé; i si de bé a bé va zero, i de mal a mal va zero, arribem fins a la conclusió de que de zero a zero va zero.

Joan. (*Aixecant-se. Els demés també*). Molt bé, noi, molt bé. Quan estiguis malalt, i espeterneguis, i el metge recepti la última medicina, jo li objectaré. Cà... nó... deixis de medicines. An aqueix home lo que li convé, son bones costelles amb all-i-oli, bons pollastres rostits i algú tall de ciervo i de cabrit, que... saltarà del llit més depressa. (*Rialla general. L'únic que no riu, Joan*).

I quan m'indiquin que s'ha d'anar a buscar la caixa, jo'ls diré: ¡Cóm s'entent la caixa! ¡cóm s'entent una caixa!... ¡Tres!... ¡que'n portin tres! Una del *Codorniu*... una del *Clicot*, i una altra del *Pommery*. ¡I... alça aquí!... ¡a veure qui farà més blancs!. (*Altra rialla.*)

I quan me parlin del cotxe dels morts, jo els respondré: ¡Qué vol dir cotxe de morts! ¡qué vol dir!. Qu'enganxin el *break*, amb un parell de troncs a la *jerezana*, i... ¡amunt!.. cap a fer l'arrós a Vallvidrera. (*Riallada més forta*). Perquè, si de

zero a zero va zero, havem d'èsser molt tontos pensar-nos que siguis mort... quan ens podem créure que ets tan viu, tan viu com ara. (*Tots col-loquen les cadires al seu lloc, menys Josep*).

Josep. Noí, ¡pots ben bé queixar-te de mí!.. que tú, des de que soc aquí d'América, també la vols tenir sempre la raó!

Joan. ¡Cóm que sí!... ¡cóm que sí!...

Josep. Doncs, té... ja te la dono! (*Li entrega la cadira. Tots riuen*).

Joan. Home, m'has ben trompat!

Laieta. Si jo ja ho veig; no podeu lligar de cap modo... és inútil.

Josep. Però, ens apreciem com uns bons germans, ¿oi?

Joan. Oi. (*Posant-li el brás damunt l'espatlla*).

Josep. ¿I cóm te l'espliques, Ricardo, aqueixa mena de paradoxa?

Ricardo. Molt senzill. El no avenir-se, en vostés, és sinó-nim d'avenir-se; per lo tant, per a que tinguin que avenir-se, és menester que... no tinguin que avenir-se. (*Com estupefacció. Contrarietat en Laieta*). Millor dit. Si, com a no germans, logressin avenir-se o no avenir-se, com a germans no és fàcil avenir-se, que fora no avenir-se; i encara que intentessin avenir-se en no avenir-se per avenir-se, no es possible que's puguin avenir.

Josep. Molt bé, molt bé.

Laieta. Ricardo... ja has rebut!

Ricardo. Senyora Laieta...

Joan. Noí, ets un trumfo.

Laieta. I vosaltres en tindreu un càrrec de consciencia, si senyors.

Josep. Be, sí... molts sopars de a duro, però encara no sabem com està el dinar.

Joan. ¡Justa!

- Laieta.* Es veritat. (*Anant-se'n segona porta de la dreta*).
Me'n hi vaig a donar una miradeta.
- Josep.* Perquè... ¡no sé si ho sabs!... que no hi dinat
més des d'aïr al mig dia.
- Joan.* Ni jo tampoc... vés... En fi, me'n entro al des-
patx una estona, i tú ja vindràs quan vulguis.
- Josep.* D'aquí un moment, tot seguit.
- Joan.* I tú, Ricardo, ¿et quedes?
- Ricardo.* Nò:senyor; l'acompanyo. (*Se'n van pel fons*).

ESCENA XV

JOSEP i LLUISA. *Laieta i Pepeta de la segona porta dreta. Laieta no's mou d'aquí i Pepeta traspasarà el fons de la sala per anar a buscar la porta d'entrada.*

- Laieta.* Filla... Pepeta, per mí no tens nàs.
- Josep.* ¿Qué hi hà? ¿qué passa? ¿qué s'ha agafat alguna cosa?
- Laieta.* Cà.. nó.. no és res.. (*A Pepeta*). Vés, vés, díga-li que vingui prompte, que ja veuràs com el pentino.
- Pepeta.* Molt bé diu, si senyora. (*Desapareix*).
- Josep.* Bé, però, ¿qué hi hà?
- Laieta.* ¡Aqueix diable de xicot que porta un carbó qu'empesta! I aqueix dimoni de Pepeta, que no sent mai res!
- Josep.* ¡Ooooh... és que a vegades... ¡no sé si m'entents!
- Laieta.* ¡Sí, sí... ja veuràs... ja l'arreglaré! (*Desapareix per la mateixa porta*).
- Josep.* (*Mirant*), ¿Tots son fora?
- Lluisa.* Si, oncle. I ara dígui'm la veritat, ¡la veritat! ¿qué l'hi ha semblat de'n Ricardo?..
- Josep.* (*Seriós*). Es... de l'Habana!

Lluisa.

¡No, oncle... formall

Josep.

La expressió aquella... ¡mai més... mai més l'hi poguda... veure!.. és un condol.. és una llàgrima; ¡la llàgrima més gran que un fill misericordiós pot tributar a la memoria d'una santa marel

Lluisa.

¡Que'm diu!

Josep.

L'home que parla com éll, és un cor adolorit que cruixeix i plora per damunt la terra. I a un home així hi ha qu'acullir-lo, adorar-lo, forsa... ¡sempre amb forsa!, perquè per molt que l'aimis, per molt que'l vulguis, dupto que'l teu amor alcansi a circuir la grandiositat de la seva ànima exquisida.

Lluisa.

¡Ai, oncle!

Josep.

Mira; jo soc solter... soc ric...: Lo que'ls seus pares han abandonat, jo ting que recullir-ho... Si hi fet als negres, dec fer als blancs. Després de tot, tú ets sang dels de la meva sang, i éll estimà lo que jo estimo.

Lluisa.

¡Oh, sí!

Josep.

Jo ara hi vingut aquí... i hi vingut per tú; jo poso un negoci aquí... i aqueix negoci serà per éll... ¡Mes que sentir l'orgull de la meva obra, jo vui cercar el plaer de l'alegría seva!

Lluisa.

¡Vosté ens farà ditxosos!

Josep.

Nó; els teus pares... i jo; i ells i jo... (*Mirant-la sonrient*),

D'un donzell i una donzella
en farém... una cistella.

Lluisa.

¡Oncle!

Josep.

I al caliu dels seus amors
veurem... neixe, ufans... i creixe
uns capulls... ja amb la mateixa
hermosura de les flors.

Creixeràn, de goig, ardents,
mostrant-nos sempre esplendents
sos colors, rics matisats...

creixeràn de nit i dia
llençant arreu l'armonia
dels perfums més delicats.
I'l donzell se farà vell,
la donzella se farà vella...
prò d'aquells dolcíssims cors
ne quedarà, com joiell,
radiant sempre... ¡una cistella
de gaies flors!

- Lluisa.* (*L'abrassa*) ¡Oncle! ¡oncle!
Josep, (*Content*). ¡Ja veus! ¡ja veus! ¡Fins un vers
t'hi dut de Cuba!
Lluisa. ¡Oh, quan tindrem de beneïr-lo! (*Anant-se cap
al fons*). (*Truquen*).
Ja và. (*Per trovar-se devant de la entrada, obra,
i desapareix amb Josep*).

ESCENA XVI

PEPETA i ARCISSET, Entrant

- Pepeta.* Sí, sí, créu-me; está molt disgustada amb tú.
Arciset. Parla... perla.
Pepeta. Ja t'ho he dit: perquè cada dia serveixes més ma-
lament... Ha sortit un bolado amb una pudor
qu'escriuixia.
Arciset. ¿Bolado i podia?... purgant segur. Es una des-
gracia, ja ho veig, però ¡de pitjors no'n vinguin!
Pepeta. ¡Tú t'ho prens de broma!...
Arciset. ¿I per això està tan enfadada?...
Pepeta. ¡Oh, sí!; mareixeries qualsevol castig: merei-
xeries...
Arciset. ¡Que'm penjessin!
Pepeta. Sí, no riguis... no riguis...
Arciset. I com t'agradaria que'm penjessin, ¿de cap a
munt o de cap a vall?...

- Pepeta.* ¡Ai, nó, de cap manera! Ploraria tant, que de pena i sentiment em moriria.
- Arciset.* ¡Aixís... m'estimes!
- Pepeta.* ¡Molt!... ¡massa!!
- Arciset.* (¡Massa poc!) (*Se posa la gorra a la mà i el brás enlaire. Gestes pinturers*). Ets l'essencia de l'amor... (*I fa un giravolt*). Ets l'aroma de les flors... (*Id.*) Ets la flor de la hermosura... (*Id.*) Ets hermosa com un sol... (*Id.*) Ets el sol de la bellesa... (*Id. Lo que vé, depressa*). I si ets bella com un sol, si ets el sol de la hermosura, si ets hermosa com les flors, si ets la flor de les aromes, i ets l'essencia de l'amor... (*Trinat i sostingut*).
- Pepeta.* ¡Aaaai!... (*Com boja*).
- Arciset.* ...I ets l'essencia de l'amor... tú ets la reina (*Giravolt doblat*) del meu cor!
- Pepeta.* ¡Reina santíssima!...
- Arciset.* ¡Véste'n del meu davant... véste'n, perque del petó que't faig... t'embrutes!
- Pepeta.* ¡Això... és que'm vols!
- Arciset.* De tant estimar-te, que'l cor ja se m'ha fet estret de pit, *Julieta*.
- Pepeta.* ¡Ai, *Romeo* meu!... (*Anant-se'n lentament cap a la segona porta dreta*).
- Arciset.* ¡Adeu... película petonera!
- Pepeta.* ¡*Romeo* meu!...
- Arciset.* Marrameu... xuffffff... (*Davant del mirall*).

ESCENA XVII

ARCISET i aviat *Sra. LAIETA*, de la segona porta dreta.

- Arciset.* Arciset, prou n'hi hà... prou te dic... Això ja és més que *achuguino*... Després, pensa que tú tens una germana, i em sembla que no t'agradaria pas que te la deixessin *carbonisada* d'aquest modo!

- Laieta.* Ah, ets aquí? (*No's mourá de per allí a la porta*).
- Arciset.* ¡Oh!, senyora Laieta, déixi'm dir, déixi'm dir...
- Laieta.* Ja't fumaré, ja. M'has portat una porqueria que ¡cóm hi ha món!...
- Arciset.* Senyora Laieta, no'm lligui de màns; per caritat, no'm lligui. Miri, 'ara m'arribaré a casa i li faré un *coupage*.
- Laieta.* Nó, nó... No estic perque't burllis més de mí.
- Arciset.* No'm lligui, senyora, no'm lligui... Li faré un *coupage*. Agafaré una cantitat del *Lujo* i del *Cortadillo*; el barrejaré amb un xic del *Imperial* i del *Caronado X* i per fi li florejaré amb quatre puntes del *Estalícticas*, que son aquelles brases que pengen del sostre amb tirants de seda i qu'és lo més carregat de *cabories* que tenim a la botiga.
- Laieta.* Calories.
- Arciset.* Just, si senyora. Allò és tot xicranda... allí no hi entra rés més que xicranda.
- Laieta.* Mira, Arciset; quan... puguis, fes-te donar una mirada, perque de posar-te els cabassos al cap, pot ser se t'hagi aixafat alguna cosa.
- Arciset.* ¡Oh, sí!... I díguim, senyora Laieta, díguim: del negre, ¿quin negre li agrada més? ¿Prefereix el negre pàlit, el *diamante* o be el *negro xaino*?... Aquest és el més torero de tots.
- Laieta.* Prou, Arciset, prou. Una mica de les coses, està bé, però una mica massa, cancel·len. Pórta'm dugues arrobes del de alsina, per a barrejar-lo amb això qu'has dut i de no servir-me conforme, compta que aquest mes és l'últim de considerar-me parroquiàna.
- Arciset.* Senyora Laieta...
- Laieta.* Prou, prou fantasies.
- Arciset.* Doncs, vaig corrents pel *coupage* i cregui que'n quedarà contenta. (*Des de la porta d'entrada*).
- Laieta.* Ja sabs lo que t'he dit.

ESCENA XVIII

LLUISA i RICARDO, del fons,

Lluisa. ¡Oh, sí, Ricardo!.. Ting el presentiment com si t'hagués de perdre... com si t'hagis de allunyar-te... ¡lluny!... ¡molt lluny!...

Ricardo. ¡No ho pensis!

Lluisa. Però... ¡i si'm desdenyes... si m'abandones!...

Ricardo. Nó, Lluísa, nó...

Lluisa. (*Amb passió*). Si ja no'm vols, ¡al menys somriu-mel; si no'm somrius, ¡llença una llàgrima!... ¡Si'm dius... adeu!...

Ricardo. ¡Lluísa... Lluísa, per pietat!...

Lluisa. Sí, dígam que no m'estimes... però a flor de llavis; dígam que m'aborreixes... però amb veu ben doçça; dígam que'm deixes, però ¡no'm deixis!... I quan ja'm vegi que'ls meus ulls s'acluquin... i senti que'l meu pit l'últim sospir exhali, llavors, ¡fort! empresonem, amanyàguem, acaríciem... i aixís, entre els teus brassos, i entre els teus besos, ¡mortal!... que Deu, del Cel... ¡m'obri els seus brassos!

Ricardo. ¡Lluísa, per amor!... ¡Deixar-te jo!... La rosa més fragant i més hermosa: la rosa més gemada... ¡més pura que les roses del jardí de Pésthus!; que Venus donaria un món per beneïr-te... per aspirar-te; que mai cap Reina ha fos cap perla com les perles de la teva boca... Si ets un àngel... si ets el meu àngel... ¡Si amb tú soc a la Gloria!

Lluisa. ¡Ricardo!...

Ricardo. (*Apasionant-se*). Si jo avui lo que t'estimo... ¡Ai, sí ja no ho sé com t'estimo!; ja és per sistema, ja és per un hàbit... Si fins quan penso en tú, ja hi penso sense pensar-hi, sense donar-me'n compte... ¡Si quan te miro, no sé si jo frueixo o si deliro; quan te veig tan resplendent i bella,

no sé si és que't contemplo o si sospiro; i quan admiro jo el foc d'aqueixos ulls, dupto si aqueixa llum és llum d'aqueix instant que m'enllumena o si la imatge dels teus ulls la porto ja de temps impresa en la retina!...

I si és que'ls nostres cors, plens de ventura, de veure un mateix Cel, son fets estrelles; si de viure amb tant d'amor s'han fet confosos, ¡cóm vols que't deixi! ¡dígam!... Cóm vols que't deixi, si al anar-me'n... si al endurm'en el meu cor ¡no sabria... quin endur-me'n!... (*S'abracen i es besen*)...

ESCENA XIX

MATEIXOS i JOSEP, del fons. Parant-se en sec al veure aquell quadro.

Josep. (¡Oh, Deu! ¡Que hi vist!)

Ricardo. ¡Ai!

Lluisa. ¡Ricardo!...

(*Se separen avergoyits. Josep, que dissimula, s'apropa rápit, i amb interés, als dos*).

Josep. ¿Qué hi hà? ¿qu'ha sigut? ¿pot ser alguna brossa, eh?

Lluisa. ¡Oncle!...

Josep. ¡Recaratsus!... sí... ¡qué tall!... Mira quins ulls que t'ha posat!... Noia, amb un xic més!...

Ricardo. Senyor Josep...

Josep. Oh... nó... sí... ja sé lo que son brosses, ja... ja ho sé ja... (*Sense mirar-los*). Precisament això, és... lo que's diu, el meu article, és lo que domino més... el meu caball de batalla.

ESCENA XX

MATEIXOS. JOAN del fons i LAIETA de la segona porta dreta.

Joan. Bó, ¿qué fàs? ¿ja els hi expliques algún romanso?

Josep. Ca... nó... (*Animant-se*) Vegeu si sé lo que son les brosses...

Laieta. ¿Ja estem de quèntos, Josep?

Josep. Rés d'això, rés d'això... Vegeu si sé lo que son brosses, que una vegada, viatjant de Córdoba a Sevilla...

Joan. ¡Ai, ai, ai!...

Josep. No'm destorbis. Que una vegada, de Córdoba a Sevilla, venia en el meu departament del tren una senyora espléndida i hermosa com un sol, amb uns ulls com unes taronges...

Joan. Avui ne menjaràs per a postres.

Josep. Laieta, ¿vols fer-me el favor?... Doncs, sí. I heus-aquí que, en un d'aquells sotracs que dona el cotxe, aixeca el cap la infeliç, i ¡pataplum! li cau un mundo... i li cau ¡al ull! (*Esgarrifat i per a fer esgarrifar als altres. Lluisa i Ricardo comencen a interessar-se per la relació*).

Laieta. ¡Santa Llucia!

Joan. ¡Sant Antoni!

Josep. Al veure allò, i al sentir els crits d'auxili, i aquells ais i aquells esglais:—¡Fuera de aquí... dejadme!...— I li agafo per la punta; probó d'aquí, probó d'allí; tiro que tiro... pego estrebada i a l'últim, ¡pum!... (*Més esgarrifat*) li arrenco el mundo... i li arrenco... ¡l'ull!

Joan. ¡Cristo!...

Josep. (*Molt més*). El mundo em salta aquí a terra... (*Als peus*) i l'ull em salta... ja n'el ull!

Joan. Però, ¿qué no hi veies?

Josep. ¡Ah, fillets! quan el meu ull... es troba amb aquell

ull... a dintre de l'ull... que li buscava el punt flac, per a fer-se ell l'amo... Comença a miràr-se'l malament, fit a fit, sense trèurer-li la vista i en un esforç, en una contracció, ¡pum!, del bot que fa se'n và a parar a l'altre departament del cotxe.

Aquí l'apleguen i ¡pim!... l'envíen cap amunt; allí el repleguen i ¡pam!... ja voleia cap avall; i mentre aquell pobre ull corria de mà en mà com una trista piloteta, amb aquell pim, pam, pim, pam, ¡pum!... me'l planten a l'ull d'un senyor que s'ho mirava amb un monocle.

Joan.

¡Recarat... això no era un ull; això era un gat!

Josep.

Tornen a recullir-lo, i ¡pim!... tornen a clavàr-se'l, i ¡pam!... i veient-lo venir entre mig d'aquell pim, pam, pim, pam... ¡pum!... el casso i ¡pataplum!... el llenço per la finestra.

Joan.

Pim, pam, pum, plataplum; pim, pam, pum...
(*Amb aire de wals*).

Josep.

¡¿aón diríeu que va anar a parar?

Joan.

¿Encare nó... ¡Ricardo!... ¡Lluisa!... aparte-us!...
(*A Josep*). ¿Aón?...

Josep.

¡A un camp de cols! I d'aquell camp de cols, ¿aón diríeu que va anar a raure?...

Joan.

(*Cridant*). ¡Nois!... ¡fugiu!... ¡tapéu-vos la cara!...
(*Més fort, a Josep*). ¡A una col!...

Josep.

Al mig... d'un ull... de col.

Joan.

¡Re-col, quin ull!... ¡quin ull que tenia!... (*Riuen menys Josep*).

Josep.

(*Romàntic*). I al observar que aquella pobra, ja faltada d'un ull i de conçol, contemplant-se les desferres del seu mundo, sospirava:—*¡Ay señor! ¡En este mundo traidor, toda mi desgracia ha habido!...*—jo, galantment, li responc:

—*Todo es según el dolor
del ojo que se ha perdido.*

Joan.

Bravo, noi.

Josep.

Després, al veure que al mirar la perxa, excl-

ma:—*¡Oh, que idea la de poner el mundo aquí encima! ¡que ligereza en el pensamiento! ¡la mayor quixás!...*

jo:—*Es que a veces pesa más un pensamiento que un mundo.*

Joan. *¡Magnífic!*

Josep. Dir això, i ressonar un aplaudiment unànim, va ser hù. I mentre els uns cridaven: *¡Que le dén el ojo! ¡que le dén el ojo! ¡que le dén el ojo!...* els altres: *¡que le den la oreja! ¡que le dén la oreja!.. ¡la oreja!..* (*Sense cantarella. Riallada general, sempre en augment i acompanyada d'aplaudiments, visques, bravos i altres interjeccions, menys ojos i orejas*). ...*¡Jo:—Gracias, amado pueblo, gracias...* (*Saludant amb el cap i les mans; reculant i fregant els peus a terra*).

ESCENA ÚLTIMA

MATEIXOS, PEPETA i aviat ARCISSET. La primera, de la segona porta dreta, i l'últim amb un cabaç de carbó al braç i la gorra a la mà. Al veure's apareixer Pepeta, es para instantàniament el bullici. Al propi temps, truquen.

Pepeta. Senyora, el dinar casi està a punt.

Laieta. Molt bé. Ves a obrir, que truquen. (*Pepeta traspassa la sala per últim terme*).

Josep. ¿Qui hi deu haver?

Pepeta. Senyora, el carboner.

Arciset. L'Arciset... (*Rectificant-la*).

Josep. ¡Bo ... ja'm caurà alguna mosca al plat.

Arciset. Veig que vinc molt malament...

Laieta. Nó, entra, entra; ja pots passar.

Arciset. Deu los guard. (*Ho fá per l'últim terme*).

Laieta. Veiam... ¿que dúus aquí?

Arciset. Aquell *coupage*, ¿sab?... un assortit deliciosíssim.

- Laieta.* ¿Ja t'hi has senyat ben bé?... ¡Mira, que...
- Arciset.* Li porto... *reliquies*, senyora Laieta...
- Laieta.* ¡Mirà que si hi ha cap més queixa de tú!...
- Josep.* I... ¿qué son aqueixes reliquies, noia?
- Laieta.* ¡Que vols que siguin!... carbó.
- Arciset.* (*Primorós*). Jo li diré, senyor, jo li diré. Les senyores ho gasten per carbó, però això no és més que sucre de terrós, *Cortado* i *dos Cortados*, *áureo*, i sucre candi del *fúlgido celeste*.
- Josep.* ¡Carai... qu'és *fúlgido*!.. Apa, jove; per lo bé que us haveu explicat, aquí teniu... un *Romeo*.
- Arciset.* ¡Un *Romeo*!... (*Deixa ràpit el cabaç a terra*).
Pepeta... *Julieta*... ¡*Romeo* meu!...
- Laieta.* ¿Eh?... ¿que és això, Pepeta?... ¿qué significa?...
- Pepeta.* Cà... nó, senyora, nó... és que nó... (*Avergonyida*).
- Arciset.* Cóm s'entent, que nó!.. (*A Laieta*). Sí, senyora, sí, Jo li dig ¡*Julieta* meva!.. i ella ¡*Romeo* meu!..
- Joan.* ¡Ah!... aixís ho tindrem molt bé ara pel carbó!
- Laieta.* Vetaquí... vetaquí... ¡ara compreg perquè no sents mai la pudor que fan les brases!
- Josep.* ¡Qué tal!.. ¡qué't sembla, Laieta, si hi tingut bona pupila!.. Vaja, la vostra sinceritat mereix una altra *Julieta*... i despediu-se'n.
- Arciset.* ¿De quina?...
- Josep.* Nó; del públic. (*Tot pinturer, se fa sortir les puntes del mocador de la butxaca de l'americana; dóna la volta i's col·loca a certa distancia de Josep, front a front, però no d'esquena al públic. Josep s'haurá posat en mig de Lluïsa i Ricardo, apoiant els brassos damunt l'espatlla de cada hù dels dos*).
- Arciset.* Mil mercés i Deu l'hi dongui forses anys de vida i de salut.
- (*Al públic*). Si fumo es... per l'autor; de consegüent per ell, jo els hi prego, un aplaudiment.

FI

MONT-CARMELO (HORTA)

Gener de 1918.

Obres del mateix autor

A MILÁN, comedia en un acte i en vers.

EL COMTE DE S. VICENS, humorada en un acte i en vers.

LES CANTONADES, monòleg, en prosa.

L' HOME DE LES DONES, entremés en un acte i en vers.

CAPRITXOSES, versos.

LA PUBILLA MANEGUINS, comedia en un acte i en vers.

